

Replik om L36

Hovedpointer til de hurtige og travle

- Dekorumskravet strammes voldsomt i L36. Og det er overflødig. Loyalitetsforpligtelsen og lovens regler er tilstrækkeligt.
- Dekorumskravet er noget andet end loyalitet over for skolen. Men hvis ministeriet opfatter det som det samme, bør det præciseres i lovteksten.
- Interviews med eleverne varetager ikke nødvendigvis børnenes tarv. For hvad sker der med børnene, når tilsynet er ovre, og skolen enten har fået frataget tilskuddet eller fået et påbud?
- Begrebet demokratisk dannelse findes ikke i folkeskolen, som de frie skoler skal stå mål med. Ministeriet mener tilsyneladende, at demokratisk dannelse betyder det samme som kravet om frihed, ligestilling og folkestyre. Hvis det intet nyt tilføjer, bør man fjerne det fra lovforslaget.

Baggrund og uddybning

Frie Skolers Lærereforening (FSL) mener, at der skal føres et effektivt og fair tilsyn med de frie skoler. Det er afgørende for skoleformens legitimitet, at der er tillid til skolerne. FSL har derfor heller ingen indvendinger mod lovforslagets ændringer af reglerne om tilsynsførende, donationer, valgperioder mv. De er både gode og fornuftige.

Men FSL har en række betænkeligheder over for andre dele af forslaget:

Dekorumskravet bliver strammet

FSL mener, at det er forkert, når ministeriet i flere svar til udvalget nævner, at dekorumskravet er uændret videreført fra 2005/6-loven.

Kravet nævnes ganske rigtig i 2005/6. Men da handlede dekorumskravet om at forhindre, at "... fundamentalistiske eller ekstremistiske handlinger ..." fandt sted på frie skoler. Kravet var altså rettet mod *handlinger*, som strider mod menneskerettigheder mv.

I 2016-loven rettes dekorumskravet ikke bare mod handlinger, men mod ytringer, adfærd, holdninger mv.

I lovforslagets bemærkninger hedder det, at bestemmelsen om demokratisk dannelse indebærer, at skolen må præcisere sine krav til de ansatte. Og præciseringen betyder en skærpelse af dekorumskravet. Dekorumskravet betyder nu, at lærernes handlinger, holdninger, synspunkter, adfærd mv. ikke må kunne skabe tvivl om skolens evne og vilje til demokratisk dannelse (se bemærkningerne side 5 og 14). Kravet gælder også i lærernes fritid.

For de ansatte er '*kan skabe tvivl om*' en gummiformulering, og sammen med det meget uklare begreb demokratisk dannelse skaber det voldsom usikkerhed for deres ansættelse.

Dekorumskravet udvider ledelsens muligheder for at afskedige lærere med henvisning til, hvad de bruger deres fritid på. Samtidig strider det mod et godt dansk demokratisk princip: at ordet er frit, men hånden er bundet.

Loyalitet er ikke det samme som dekorum

Vi anerkender, at dekorumkravet nævnes i 2005/6-loven. Men vi anfægter den fortolkning af begrebet, som ligger i bemærkningerne til lovforslaget og i ministeriets svar til udvalget.

I svaret på spørgsmål 11 præciserer ministeriet, at de ansatte på de frie skoler har en loyalitetsforpligtelse. Det er vi enige i. Men loyalitetsforpligtelsen over for skolens værdigrundlag og skolen som arbejdsgiver er noget andet og mindre omfattende end et egentligt dekorumkrav.

Ministeriet henviser i svaret på spørgsmål 10 igen til loyalitetsbestemmelsen. Det virker som om, at ministeriet ikke skelner mellem de to ting.

Ministeriet citerer derudover fra tjenestemændenes dekorumbestemmelser. Men for det første er det bestemmelser, som kun omfatter tjenestemænd. For det andet er det dekorumkrav, som er beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget, mere omfattende end det, som gælder for tjenestemændene, og som citeres i svaret på spørgsmål 10. Lærerne på de frie skoler er ikke tjenestemænd, og de opfatter sig heller ikke som offentligt ansatte, hvorfor et dekorumkrav er svært forståeligt.

Hvis ministeriet opfatter dekorum og en loyalitetsforpligtelse som det samme, bør der tilføjes en passus i loven, som præciserer det.

Ændringerne i bemærkningerne er udemokratiske

Vi opfatter processen omkring lovforslaget som dybt udemokratisk.

Dekorumkravet nævnes først i det forslag, som blev fremlagt – det er ikke nævnt i det, som var til høring.

Derudover er sammenhængen mellem lovforslaget og bemærkningerne så løs, at man umuligt kan stille ændringsforslag til loven, som ophæver den effekt, der er af bemærkningerne. Uanset hvad man ændrer i loven, vil bemærkningerne bestå uantastet, fordi bemærkningerne ikke er en konkret udlægning af ændringsforslaget.

FSL mener, at hvis ministeriet vil udvide dekorumkravet for dermed at understrege, at lærernes fritid også er en del af skolens hele virke, bør det skrives ind i loven.

Man bør ikke lovgive gennem lovbemærkningerne.

Ministeriet stiller krav til skolernes værdigrundlag

Det står uklart i ministeriets svar på spørgsmålene, men hvis man læser bemærkningerne, er der ingen tvivl om, at ministeriet blander sig i de frie skolars værdigrundlag.

Det understreges flere gange i bemærkningerne, at de ændrede bestemmelser betyder, at skolerne *vil være forpligtede* til at gennemføre de nødvendige præciseringer af lovens udvidede krav. Kravene *må skulle* præciseres, hedder det blandt andet.

Det fremgår desuden, at skolernes krav til lærerne og bestyrelsesmedlemmerne vil have betydning for et eventuelt tilsyns vurdering af, om skolen lever op til lovens krav om demokratisk dannelse.

Vi oplever det som en markant ændring af forholdet mellem de frie skoler og den lovgivende magt.

Lærerne bliver statsanerkendt holdningspåvirkning

Ministeriet svarer ikke præcist på spørgsmål seks og syv fra udvalget.

De to spørgsmål går på, at skolerne forpligtes til ikke alene at undervise i og give viden om demokrati, det danske samfund, menneskerettigheder mv., men også på, at eleverne faktisk *bakker aktivt op bag og respekterer* dansk frihed, demokrati og ligestilling (jf. bemærkningerne side 4).

Det er betænkeligt, at ministeriet forpligter lærerne til at tilvejebringe en bestemt holdning og positiv adfærd hos eleverne.

Lærerne bliver dermed ikke vidensformidlere, men statslige påvirkningsagenter.

Vi kan således være bekymrede for, at fx de lilleskoler, som opstod med reformpædagogikken i 1950'erne og 60'erne, ikke i dag ville kunne oprettes med statstilskud, da de dengang var kritiske over for det eksisterende kapitalistiske samfund.

Demokratisk dannelse er overflødig

Begrebet demokratisk dannelse nævnes ikke i folkeskoleloven.

Ministeriet bryder dermed med en lang tradition, hvor de frie skoler skal stå mål med folkeskolen. Nu skal de noget ekstra. Det bekymrer os, at Folketinget på den måde begynder at indholdsdefinere de frie skoler.

De politikere og embedsmænd, vi har talt med, mener tilsyneladende, at der i demokratisk dannelse ligger det samme som i kravet om friheds- og folkestyrekravet. Hvis det er korrekt, bør man droppe begrebet.

Børn skal ikke have meldepligt

FSL er bekymret for, at tilsynet får ret til at udspørge børn om forholdene på deres skole. De børn som udtages til interview, sættes i en umulig situation, hvor de ikke kan overskue konsekvensen af deres svar. Det gør det ikke bedre, at børnene interviews i grupper – tværtimod.

Hvis mistanken om, at en skole udøver social kontrol og underviser i strid med reglerne, viser sig at være begrundet, kan det få fatale konsekvenser for det barn, som gør tilsynet opmærksom på noget betænkeligt.

I Børnekonventionens artikel 12 står der, at alle børn *har ret til* at udtrykke egne synspunkter i alle forhold, der vedrører dem. Det er vi enige i, og det skal respekteres. Men det er en ret og ikke – som i lovforslaget – en pligt. Og det er en pligt, for hvis børnene ikke deltager, opfattes det som et tegn på, at der nok er noget galt på skolens friheds- og folkestyrefokus.

I dag kan tilsynet tale med børnene, mens de observerer. Det er en meget bedre løsning, som beskytter børnene.

Forslaget ofrer børnenes tarv for et effektivt tilsyn. Det kan ikke lade sig gøre at interviewe børn nænsomt – set fra barnets ståsted.